УДК 37.013.42:378.147:7.071.4 https://doi.org/10.31652/3041-1017-2026(7)-26

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Андрій Кіналь

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна

Надійшла до редакції / Received 11.12.2025 Схвалено до друку / Accepted 19.12.2025

Анотація

У статті проаналізовано особливості та перспективи використання технологій штучного інтелекту (ШІ) у системі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах трансформації сучасної освітньої парадигми. Обґрунтовано необхідність переходу від традиційної знаннєво-накопичувальної моделі навчання до людиноцентрованої освітньої системи, де ШІ постає одним із ключових інструментів трансформації вищої педагогічної освіти. Угоджено парадигмальний конфлікт професійної діяльності сучасного педагога-музиканта, що полягає у поєднанні трансляції національної культурної спадщини з умінням конструювати цифровий акустико-емоційний простір освітнього процесу з урахуванням актуальних цифрових інновацій.

Розкрито концептуальні засади підготовки майбутніх фахівців до застосування ШІ як міждисциплінарного інструменту в контексті стандартів Нової української школи. Проаналізовано потенціал генеративних моделей, зокрема типу ChatGPT, у формуванні нового типу педагогічного мислення, розвитку здатності до самоактуалізації та подолання кризових явищ посткультурного розвитку. Акцентовано увагу на трансформації професійної ролі викладача – від ретранслятора знань до фасилітатора творчої взаємодії здобувача освіти з інтелектуальними системами.

Окреслено ключові компетентності Нової української школи, зокрема інноваційність, цифрову грамотність, що реалізуються через інтеграцію ШІ в музично-педагогічну підготовку. Висвітлено правові та етичні аспекти використання ШІ в освітньому процесі, дотримання принципів академічної доброчесності та необхідність розмежування штучно створеної естетики й автентичної творчої емпатії. Узагальнено, що впровадження ШІ із дотриманням етики доброчесності є важливою передумовою модернізації мистецької освіти та оновлення форм презентації музичного мистецтва.

Ключові слова: академічна доброчесність, генеративні моделі, вчитель музичного мистецтва, професійно-педагогічна підготовка, цифрові інновації, штучний інтелект.

© 2026 The Author(s). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

UDC 37.013.42:378.147:7.071.4 https://doi.org/10.31652/3041-1017-2026(7)-26

THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES IN THE PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL TRAINING OF MUSIC TEACHERS

Andrii Kinal

Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine

Abstract

The article analyzes the features and prospects of using artificial intelligence (AI) technologies in the system of professional and pedagogical training of future music teachers in the context of the transformation of the modern educational paradigm. It substantiates the need to move from the traditional knowledge-accumulation model of education to a human-centered educational system, where AI is one of the key tools for the transformation of higher pedagogical education. The paradigm conflict of the professional activity of a modern teacher-musician is agreed upon, which consists in combining the transmission of national cultural heritage with the ability to construct a digital acoustic-emotional space of the educational process, taking into account current digital innovations.
The conceptual foundations for training future specialists in the application of AI as an interdisciplinary tool in the context of the New Ukrainian School standards are revealed. The potential of generative models, in particular ChatGPT, in the formation of a new type of pedagogical thinking, the development of the ability for self-actualization, and the overcoming of crisis phenomena of post-cultural development is analyzed. Attention is focused on the transformation of the professional role of the teacher – from a transmitter of knowledge to a facilitator of creative interaction between the learner and intelligent systems.
The key competencies of the New Ukrainian School are outlined, in particular innovation and digital literacy, which are implemented through the integration of AI into music and pedagogical training. The legal and ethical aspects of using AI in the educational process, adherence to the principles of academic integrity, and the need to distinguish between artificially created aesthetics and authentic creative empathy are highlighted. It is summarized that the implementation of AI in compliance with the ethics of integrity is an important prerequisite for the modernization of arts education and the renewal of forms of presentation of musical art.

Keywords: academic integrity, generative models, music teacher, professional and pedagogical training, digital innovations, artificial intelligence.

Постановка наукової проблеми. Сучасна соціокультурна ситуація в Україні та світі позначена стрімким переходом до нової цивілізаційної парадигми, у межах якої знання стають не лише об'єктом накопичення, а й активною продуктивною силою. За умов глобалізації та інтеграції у європейський освітній простір стратегічного значення набуває інноватизація вищої освіти. Як зазначають О. Галіцан та І. Шаман (2022), цей процес зумовлений необхідністю подолання інертності «традиційної системи, що нерідко «запізнюється з нововведеннями» і не встигає за запитами інформаційного суспільства. Відтак перехід від «знаннєво-накопичувальної» до «людиноцентрованої» парадигми передбачає залучення штучного інтелекту (ШІ) як одного з провідних механізмів творення та впровадження нових технологій навчання.

Особливо гостро окреслена проблема проявляється у сфері музично-педагогічної освіти. Сучасний учитель музичного мистецтва опиняється в ситуації парадигмального конфлікту: з одного боку, він є ретранслятором національних культурних традицій і вокально-педагогічної спадщини, а з іншого – має бути здатним моделювати акустико-емоційний ландшафт уроку, спираючись на трендові цифрові

© 2026 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

інновацій. Водночас традиційна музична освіта сьогодні стикається з викликами «кризи посткультури» та духовної девальвації, про які попереджає С. Джой [2021]. У цьому контексті використання ШІ, зокрема генеративних моделей типу ChatGPT має розглядатися не як технічне доповнення, а як інструмент формування нового типу мислення, розвитку здатності до самоактуалізації та подолання депресивних тенденцій у сучасному мистецькому просторі.

Технологічний прорив, пов'язаний із появою Large Language Models (LLM), зумовлює потребу ґрунтовного переосмислення теоретичних основ підготовки фахівців. Освітній процес необхідно трансформувати так, щоб майбутній педагог-музикант не лише володів інструментарієм ШІ, а й усвідомлював правові та етичні межі його застосування, зберігаючи при цьому «голос всередині» – професійну й культурну ідентичність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Феноменологія педагогічної інноватики та методологія професійної підготовки вчителів музичного мистецтва має розвинену теоретичну базу, яку доцільно систематизувати за кількома взаємопов'язаними напрямами.

Перший напрям становлять концептуальні основи інноваційної освіти та моделі підготовки фахівців. Фундаментальні дослідження І. Дичківської розкривають сутність педагогічної інноватики як науки, а проблеми загальнопедагогічної підготовки та формування змісту освіти широко представлені у працях І. Зязюна. Він наголошує, що «... естетичність як необхідне постійне вміння вчителя включати в процес педагогічної дії позитивні почуття прекрасного і піднесеного, рідше – комічного, наповнювати дію потребою-спонукою кожного учня до набування статусу суб'єкта педагогічної дії» [Зязюн І.А. 2011]. Особливої ваги набуває підхід М. Сятуха [Сятух, 2018], який розглядає підготовку фахівців у контексті формування «людини з новим типом мислення» та розвитку відкритої освіти, акцентуючи на необхідності відповідності освітніх стратегій викликам ринку праці й глобалізаційним процесам.

Другий напрям репрезентує методологія музично-педагогічної діяльності. Значний внесок у розвиток теорії мистецької освіти зробила Г. Падалка, яка підкреслювала футуристичний і прогностичний характер завдань, що постають перед викладачем мистецтва [Г. М. Падалка 2008]. У своїх працях Н. Овчаренко ґрунтовно проаналізувала сучасний стан вокально-педагогічної підготовки, наголошуючи на потребі врахування інноваційного досвіду світового полікультурного простору та інклюзивних практик [Овчаренко, Н. 2019]. У дискурсі готовності вчителя музики до інновацій у професійній діяльності в умовах ШІ важливою є думка про те, що застосування ШІ в підготовці вчителів музики не замінює людської творчості, а виконує роль потужного допоміжного інструменту, що сприяє переходу викладача до ролі фасилітатора, а студента – до стратегічного мислення та художньої імпровізації Роджер Б. Данненберг [2020].

Третій напрям охоплює технологічний і правовий аспекти використання ШІ. Сучасні дослідження О. Заярного та С. Іларіонової [2025] відкривають новий етап осмислення застосування ШІ в освіті, фокусуючись на педагогічних, правових і технологічних вимірах, зокрема на проблемах охорони авторських прав на об'єкти, згенеровані ШІ (sui generis права).

Попри значний доробок, нині актуалізується потреба не просто навчити вчителя музики «використовувати комп'ютер», а готувати його до ролі фасилітатора в інтелектуально-цифровому середовищі, де ШІ підтримує розв'язання міждисциплінарних завдань на перетині музикознавства, педагогіки та права.

Мета статті є обґрунтування концептуальних засад та методичних підходів до професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до використання ШІ як міждисциплінарної проблеми в контексті реалізації стандартів Нової української школи.

Виклад основного матеріалу. В умовах сучасної вищої освіти підготовка вчителя музики має відбуватися в межах моделі «підприємницького університету» (за М. Сятухом), що передбачає синергію науки, освіти, інновацій та практичного запиту суспільства. У цій моделі ШІ постає не сурогатом творчості, а каталізатором формування «само-особистості» – фахівця, який прагне найвищих професійних досягнень через самовдосконалення й опанування новітніх технологій.

Згідно з визначенням, закріпленим Кабінетом Міністрів України [2020], ШІ є організованою сукупністю інформаційних технологій, що забезпечують виконання складних комплексних завдань. У площині музичної освіти

© 2026 The Author(s). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

це пов'язується з розвитком «ноосферного мислення» та «планетарної свідомості». За таких умов майбутній учитель музики має усвідомлювати себе частиною глобального цифрового простору, у якому національна музична ідентичність взаємодіє зі світовими трендами.

Підготовка до інноваційної діяльності, за О. Галіцан та І. Шиман (2022), є системним процесом, спрямованим на усвідомлення студентами значущості конструювання інноваційного творчого середовища. Відповідно змінюється і роль викладача. Вона еволюціонує від «ретранслятора знань» до «викладача-фасилітатора», який керує дискусією та спрямовує творчий пошук студента у взаємодії з ШІ.

У цьому контексті до релевантних властивостей ШІ (зокрема ChatGPT) для музичного педагога належать: здатність до опрацювання великих даних (зокрема швидкого встановлення паралелей між поліфонією М. Леонтовича та сучасними композиційними техніками); генерація моделей суджень і створення варіативних сценаріїв інтерпретації твору залежно від емоційного стану аудиторії (Заєрний, Іларіонова, 2025); створення неоригінального контенту (оперативне формування методичних довідок, анотацій до програм, планів-конспектів); аналітична підтримка, що дає змогу моделювати «юридичний казус» щодо використання фонограм в освітньому процесі.

Інтеграція ШІ у підготовку вчителів музичного мистецтва сприяє реалізації десяти ключових компетентностей НУШ, серед яких особливе значення мають «інноваційність», «інформаційно-цифрова компетентність» і «навчання впродовж життя». Зокрема, майбутній учитель має використовувати ШІ для моніторингу правового поля: замість абстрактного засвоєння законодавства студент моделює практико-орієнтовані ситуації на кшталт «Як легально отримати ліцензію на виконання сучасного андеграунд-твору на шкільному концерті?», що формує здатність діяти у правовому просторі (Заєрний, 2025).

Важливими є також спеціальні компетентності. Проєктно-методична компетентність виявляється у здатності самостійно готувати складні методичні матеріали, де ШІ допомагає структурувати зміст, а студент наповнює його художніми сенсами. Мистецько-перцептивна компетентність пов'язана з моделюванням уроків музики, здатних відповідати духовним запитам молоді: використання ШІ для аналізу «альтернативної музики» та «субкультур» дає змогу вчителю говорити з учнем однією мовою, зберігаючи естетичний фільтр (Галіцан, Шиман, 2022).

Показовою є трансформація професійних навичок унаслідок упровадження ШІ: аналіз партитури вручну, що раніше обмежувався пошуком гармонічних зв'язків у підручнику, переходить в інтелектуальний аналіз із використанням ШІ для початкового MIDI-транскрибування та аналізу фактури з подальшою художньою корекцією людиною; написання плану уроку, яке часто зводилося до рутинного копіювання застарілих методичок, змінюється на «промпт-дизайн уроку», де генерується адаптивна структура заняття, що поєднує класику (наприклад, Баха) з Lo-Fi естетикою; пошук репертуару, який раніше залежав від бібліотечних фондів закладу, перетворюється на глобальний пошук з опорою на цифрові бази, архіви та персоналізовані добірки; методичний контроль, який реалізовувався через стандартні тести, доповнюється адаптивним тестуванням і застосуванням ШІ-модулів для аналізу вокального виконання та надання оперативних методичних порад.

Для забезпечення ефективної роботи студентів доцільно впроваджувати алгоритми «розумної взаємодії», ключовим елементом яких є перехід до суб'єкт-суб'єктної моделі, де студент виступає активним замовником інтелектуальної послуги. Методична інструкція з використання ШІ передбачає, по-перше, контекстуалізацію (опис цільової аудиторії, наприклад, 7 клас НУШ); по-друге, формулювання запиту (промпту), у межах якого студент навчається створювати складні інструкції, зокрема: «Створи сценарій уроку для 7 класу, що базується на порівняльному аналізі хорової поліфонії Миколи Леонтовича («Щедрик») та сучасних Lo-Fi бітів. Запропонуй вправи на розвиток почуття ритму, використовуючи елементи боді-перкусії, та поясни етичні аспекти запозичення мелодій». По-третє, обов'язковою є критична верифікація: студент має перевіряти згенеровані факти (наприклад, дати життя композитора) через надійні бази даних, зокрема Національну музичну бібліотеку України. По-четверте, здійснюється

© 2026 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

художнє доопрацювання – наповнення «скелету», створеного ШІ, емоційними акцентами та вокально-педагогічними прийомами (за Н. Овчаренко).

Рівні взаємодії із ШІ, окреслені в логіці підходів М. Євтуха, можуть реалізовуватися як: суб'єктний (студент як «акме-особистість» використовує ШІ для самоосвіти та пошуку власного «Я» у мистецтві); мікрогруповий (колективне створення «віртуальної музичної екскурсії» із залученням ШІ-перекладачів для роботи з іншомовними джерелами); та у форматі «викладач–група», де результати обговорюються, а викладач-фасилітатор допомагає студентам усвідомити процеси «культурної девальвації» й окреслити шляхи їх подолання.

Застосування ШІ в мистецькій освіті безпосередньо пов'язане з правовою відповідальністю. Відповідно до Акту про ШІ (EU AI Act) та українського законодавства необхідно чітко розрізняти об'єкти авторського права й результати функціонування комп'ютерних програм. У цьому контексті принцип *sui generis* (права особливого роду) передбачає розуміння того, що твір, повністю згенерований ШІ без творчого внеску людини, не має автора в класичному розумінні, однак може охоронятися як «неоригінальний об'єкт» (Заярний, Ілларіонова, 2025). Не менш важливими є вимоги академічної доброчесності: будь-яке використання ШІ в курсових чи кваліфікаційних роботах має бути марковане, а видавання згенерованої мелодії за власну композицію становить грубе порушення етики. Водночас етичне маркування передбачає, що вчитель музики має пояснювати учням різницю між «штучною красою» та справжньою творчою емпатією, запобігаючи депресивним тенденціям «посткультури» (С. Джой, 2021).

Висновки. Впровадження ШІ у професійну підготовку вчителів музичного мистецтва є необхідною умовою модернізації освіти в системі НУШ. ШІ постає потужним інструментом створення інноваційного творчого середовища, однак ефективність його застосування потребує високого рівня сформованості інноваційної культури педагога.

Оновлення змісту музичної освіти значною мірою залежить від здатності майбутнього вчителя стати «акме-особистістю», яка поєднує планетарне мислення з глибокою повагою до національних мистецьких традицій. За таких умов ШІ може виконувати роль помічника у протидії культурній девальвації, відкриваючи нові форми презентації високого мистецтва для сучасного покоління.

Перспективи подальших досліджень пов'язуються з розробленням спеціалізованих ШІ-модулів для вокально-інструментальної підготовки, які у режимі реального часу допомагали б студентам аналізувати техніку виконання, не втрачаючи духовної глибини музичного образу.

Список використаних джерел

Бодрова, Т. О. (2015). Методична підготовка майбутніх учителів музики: праксеологічний контекст. Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки, 1, 7–12.

Галіцан, О., & Шиман, І. (2022). Проблема підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до інноваційної музично-педагогічної діяльності у координатах міждисциплінарних досліджень. Актуальні питання гуманітарних наук, 49 (1), 159–164.

Джой, С. (2021). Сила всередині: самосвідомість, ідентичність та інновації в музичній освіті. Канадський музичний педагог, 62 (4), 29–34.

Євтух, М. Б. (2018). Історико-теоретичний контекст підготовки майбутніх учителів початкової школи в незалежній Україні (1991–2000): методичні рекомендації. Черкаси.

Заярний, О., & Ілларіонова, С. (2025). Застосування технологій штучного інтелекту для навчання майбутніх правників на прикладі ChatGPT: педагогічний, правовий і технологічний аспекти. Інформаційні технології і засоби навчання, 105, 1.

© 2026 The Author(s). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Ліхіцька, Л. М. (2011). Формування готовності майбутнього вчителя музики до мистецької інноваційної діяльності. (Автореф. дис. канд. пед. наук). Київ.

Овчаренко, Н. А. (2016). Сучасний стан підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності. Педагогічний процес: теорія і практика. 4, 93–99.

Падалка, Г. М. (2008). Педагогіка мистецтва. Монографія. Київ. Освіта України.

Турчин, Т. М. (2014). Інновації в сучасній початковій загальній музичній освіті. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова, 16 (21), 171–175.

Шевченко, Л. М. (2000). Формування готовності музиканта-педагога до інновацій у професійній діяльності. (Автореф. дис. канд. пед. наук). Одеса.

References

Bodrova, T. O. (2015). Methodological training of future music teachers: a praxeological context. Naukovi zapysky Nizhynskoho derzhavnoho universytetu im. Mykoly Hoholia. Psykholoho-pedahohichni nauky, 1, 7–12.

Halitsan, O., & Shyman, I. (2022). The problem of preparing future music teachers for innovative music educating activities in the context of interdisciplinary research. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk, 49 (1), 159–164.

Dzhoi, S. (2021). Strength from within: self-awareness, identity, and innovation in music education. Kanadskyi muzychnyi pedahoh. 62 (4), 29–34.

Yevtukh, M. B. (2018). Historical and theoretical context of training future primary school teachers in independent Ukraine (1991–2010): methodological recommendations. Cherkasy.

Zaiarnyi, O., & Illarionova S. (2025). The use of artificial intelligence technologies for training future lawyers using ChatGPT as an example: pedagogical, legal, and technological aspects. Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia,105, 1.

Likhitska, L. M. (2011). Preparing future music teachers for innovative artistic activities. (Avtoref. dys. kand. ped. nauk). Kyiv.

Ovcharenko, N. A. (2016). The current state of training future music teachers for vocal pedagogy. Pedahohichnyi protses: teoriia i praktyka. 4, 93–99.

Padalka, H. M. (2008). Pedagogy of Art. Monograph. Kyiv. Osvita Ukrainy.

Turchyn, T. M. (2014). Innovations in contemporary elementary general music education. Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova, 16 (21), 171–175.

Shevchenko, L. M. (2000). Developing the readiness of music teachers for innovation in their professional activities. (Avtoref. dys. kand. ped. nauk). Odesa.

Про автора

Андрій Кіналь, аспірант, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна. E-mail: andriykokin@gmail.com

About the Author

Andrii Kinal, postgraduate student, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine, E-mail: andriykokin@gmail.com

© 2026 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)